

**UMUMTA'LIM MAKTABLARI O'QUVCHI QIZLARINING IJTIMOYIY
FAOLLIGINI OSHIRISH USULLARI VA METODLARI**

Saidxodjayeva Sayyora Ravshanovna - *University of Management and
Future Technologies universiteti, pedagogika va psixologiya yo'nalishi, 2-kurs
S552-23 PPo' guruhi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida o'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishning dolzarbligi, bu borada qo'llaniladigan samarali usul va metodlar yoritilgan. O'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligi jamiyat rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi, ularning yetakchilik va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishi bilan muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, maqolada ta'limdan tashqari faoliyatni rag'batlantirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, motivatsiya va rag'batlantirish tizimlarini qo'llash kabi usullar tahlil qilingan. O'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun faoliyatga yo'naltirilgan, muammoli ta'lim va o'yin metodlari kabi pedagogik yondashuvlar tavsiya etilgan.*

Ka'lit so'zlar: *Ijtimoiy faollik, yetakchilik, ta'limdan tashqari faoliyat, motivatsiya, zamonaviy texnologiyalar, pedagogik metodlar, o'yinli metodlar, o'quvchi qizlar, ta'lim.*

Kirish

Hozirgi davrda ijtimoiy hayotda faol ishtirok etish yosh avlodning kelajakdagi muvaffaqiyati va jamiyat taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish masalasi dolzarb bo'lib, ular kelajakda yetakchi mutaxassislar, ijtimoiy faol shaxslar hamda jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shadigan insonlar sifatida shakllanishi lozim. Shu sababli, umumta'lim maktablarida o'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish katta ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy faol qizlar nafaqat o'z tengdoshlariga ibrat bo'lishi, balki jamiyatdagi turli muammolarga yechim topishda ham yetakchilik rolini bajara oladi. Bugungi

kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda ta'lim jarayonida qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Zero, ularning mustaqil fikrlash, muloqot qilish, muammolarni hal etish hamda jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish kelajakda yetuk mutaxassis va yetakchi inson bo'lishlariga zamin yaratadi.

Ushbu maqolada qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun foydalaniladigan samarali usullar va pedagogik metodlar tahlil qilinadi. Xususan, maktablarda yetakchilik va jamoatchilik faoliyatini rivojlantirish, ta'limdan tashqari mashg'ulotlarga jalb etish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, motivatsiya va rag'batlantirish tizimlarini yo'lga qo'yish muhimligi yoritib beriladi. Maktablarda qizlarning faolligini oshirish uchun samarali pedagogik yondashuvlarni amalga oshirish, shuningdek, jamiyat va ota-onalar bilan hamkorlik qilish muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada keltirilgan usullar va metodlar o'qituvchilar va maktab ma'muriyati uchun foydali bo'lib, ularni amaliyotga tatbiq etish orqali ijtimoiy faol qizlarni tarbiyalash mumkin.

Ijtimoiy faollikning ahamiyati

Ijtimoiy faollik har bir insonning shaxsiy rivojlanishi va jamiyat taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, o'quvchi qizlarning ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishi ularning kelajakdagi muvaffaqiyatiga va jamiyatdagi o'rniga ta'sir qiladi. Ijtimoiy faol qizlar o'z huquq va imkoniyatlarini anglab yetishadi, yetakchilik qobiliyatlarini shakllantiradi va jamiyat rivojiga hissa qo'shadigan muhim tashabbuslarni ilgari suradi.

Bugungi kunda jamiyatda qizlarning faolligi turli sohalarda ortib bormoqda. Ilm-fan, biznes, siyosat va san'at kabi jabhalarda o'zini namoyon qilayotgan ayollar va qizlar ko'p. Biroq, bu jarayon maktab yoshidan boshlab shakllantirilishi lozim. Aynan maktab davrida o'quvchi qizlar mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish, jamoa bilan ishlash kabi ko'nikmalarni egallashi kerak. Shu sababli, umumta'lim maktablarida ijtimoiy faollikni rivojlantirish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqish va amalga oshirish muhimdir.¹

¹ Vygotsky L. S. "Thought and Language." – MIT Press, 1986;

Ijtimoiy faol qizlar maktab va jamiyat hayotida ishtirok etish orqali o'zining qobiliyatlarini namoyon qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ular turli tadbirlarda qatnashish, loyihalarni amalga oshirish va muammolarni hal etish orqali yetakchilik ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu esa ularning kelajakda rahbarlik lavozimlariga tayyor bo'lishiga yordam beradi. Ijtimoiy faol o'quvchi qizlar turli tadbirlar, munozaralar va jamoaviy loyihalarda qatnashish orqali o'z fikrini aniq ifoda etish, muloqot qilish va bahslashish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa ularning nafaqat akademik, balki shaxsiy hayotida ham foydali bo'lishi mumkin.

Jamiyatda faol bo'lish o'quvchi qizlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Muvaffaqiyatli loyihalar va jamoaviy faoliyat natijasida ular o'z kuchiga ishonib, kelajakdagi kasbiy va shaxsiy qarorlarini mustaqil qabul qila boshlaydi. Bu jarayonda motivatsiya va rag'batlantirish ham muhim o'rin tutadi. O'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligi ularning kasbiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Maktabda olingan tajribalar, loyihalarda ishtirok etish, ilmiy va ijtimoiy tadbirlarga jalb qilinish qizlarning kelajakda muvaffaqiyatli martaba qilishiga yordam beradi. Shuningdek, bu jarayon ularning shaxsiy rivojlanishiga, yangi ko'nikmalarni egallashiga va jamiyatda o'z o'rnini topishiga turtki bo'ladi.

Ijtimoiy faol o'quvchi qizlar jamoa bilan ishlash qoidalarini o'rganadi, o'zaro hurmat va hamkorlik tamoyillarini anglaydi. Jamoaviy loyihalarda ishtirok etish orqali ular o'zaro muloqot qilish, kelishuvga erishish va jamoa oldidagi mas'uliyatini his qilishni o'rganadi. Ijtimoiy faol qizlar jamiyatdagi muammolarni chuqurroq anglaydi va ularni hal qilish bo'yicha turli tashabbuslarni ilgari suradi. Masalan, ekologiya, gender tengligi, ta'lim sifatini yaxshilash kabi mavzularga e'tibor qaratish orqali ular jamiyat taraqqiyotiga o'z hissasini qo'shishlari mumkin.²

O'quvchi qizlarning faolligini oshirish metodlari

O'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish jamiyatning kelajagi uchun muhim jarayondir. Chunki qizlarning yetuk shaxs sifatida shakllanishi nafaqat ularning kelajagiga, balki butun jamiyatning rivojlanishiga ta'sir qiladi. Bugungi kunda qizlarning faolligini oshirish uchun turli ta'limiy va tarbiyaviy metodlar ishlab

² Dewey J. "Democracy and Education." – Macmillan, 1916;

chiqilgan bo'lib, ular qizlarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va liderlik qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilgan. Quyida eng samarali metodlar keltirilgan.

An'anaviy ta'lim usullari ba'zan o'quvchilarning ijtimoiy faolligini rivojlantirishda yetarli samara bermaydi. Shu sababli, quyidagi zamonaviy ta'lim usullaridan foydalanish tavsiya etiladi:

- Loyihaviy ta'lim – o'quvchi qizlar muayyan mavzu bo'yicha loyiha tayyorlab, uni sinfdoshlari oldida taqdim etadi. Bu usul ularda mustaqil fikrlash va jamoa bilan ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.
- Muammoli ta'lim – real hayotdagi muammolar bo'yicha munozaralar olib boriladi va o'quvchilar ularga yechim topishga harakat qiladi. Bu esa qizlarning ijtimoiy jarayonlarga e'tiborini oshiradi.
- Rol o'ynash (role-playing) – qizlar turli kasblarni yoki ijtimoiy vaziyatlarni sahnalashtirish orqali real hayotdagi rollarni sinab ko'radi.

Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. Qizlarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning faolligini rivojlantirish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

- Onlayn ta'lim platformalari – Coursera, Udemey, Khan Academy kabi platformalardan foydalanish orqali qizlarning mustaqil bilim olishini rag'batlantirish.
- Raqamli loyihalar va tanlovlar – qizlarni kodlash, IT texnologiyalar, dizayn kabi sohalarga jalb qilish.
- Virtual forumlar va blog yuritish – qizlar o'z fikrlarini bloglar orqali ifoda etishi, jamiyatdagi muammolarni tahlil qilishi va yechim taklif qilishi mumkin.³

Xulosa

O'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish – nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishi, balki jamiyat taraqqiyoti uchun ham muhim jarayon hisoblanadi. Faol qizlar kelajakda bilimli, yetuk va mustaqil shaxs bo'lib, ijtimoiy hayotda o'z o'rnini topishi mumkin. Shu sababli, ularning bilim olishga, jamoaviy ishlashga, yetakchilik

³ Abdurahmonova D. "Pedagogik innovatsiyalar va ijtimoiy faollik." – Toshkent, 2020;

ko'nikmalarini shakllantirishga va innovatsion fikrlashga bo'lgan qiziqishini oshirish zarur.

Buning uchun zamonaviy ta'lim metodlarini joriy etish, loyihaviy va muammoli ta'lim usullaridan foydalanish, yetakchilik qobiliyatlarini rivojlantirish, ota-onalar va jamiyat bilan hamkorlikni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish va gender tengligi bo'yicha xabardorlikni oshirish qizlarning faolligini rag'batlantirishga xizmat qiladi.

Maktabda o'quvchi qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan tizimli yondashuv ularga o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon qilishga yordam beradi. Natijada, ular jamiyat hayotida faol ishtirok etuvchi, tashabbuskor va intellektual jihatdan yetuk shaxslarga aylanadi. Bu esa mamlakatning barqaror rivojlanishiga, ta'lim sifati va ijtimoiy tenglikning oshishiga olib keladi. Shu sababli, maktab va jamiyat ushbu yo'nalishda izchil ishlashga e'tibor qaratishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.

7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.